

Što je javna povijest?

dr. sc. Branimir Janković
Filozofski fakultet Zagreb

U međunarodnoj historiografiji danas se mnogo govori o javnoj povijesti, koja se u međuvremenu – pod internacionalizmom *public history* – potpuno etablirala na sveučilištima diljem svijeta. Javna povijest kao povijesna subdisciplina bavi se analizom različitih oblika zastupljenosti povijesti u javnoj sferi – od politike i društva, udruga i nevladinih organizacija, medija i javnosti, preko književnosti i filmova do raznovrsnih digitalnih projekata i *online* sadržaja te muzeja, manifestacija oživljene povijesti i turizma. Radi se o proširivanju uvriježenih granica povijesti kao discipline izvan znanosti i obrazovanja te uzimanju u obzir brojnih područja u kojima se povijest tematizira i upotrebljava. Pritom se dakako ne zanemaruju ni znanost ni obrazovanje, odnosno sveučilišna i školska nastava povijesti, već ih se promatra u bitno širem kontekstu.

Javnu povijest na teorijskoj razini zanima zašto je povijest tako prisutna svuda oko nas i koje značenje ima za ljude, a na praktičnoj razini kako se povijest prakticira u javnoj sferi s ciljem stručnog približavanja što široj publici. Upravo je naglasak na praktičnom radu usmjerenom prema široj javnosti ono što javnu povijest razlikuje od mnogih drugih povijesnih subdisciplina. Javnu povijest zapravo zanima što se događa s poviješću ne samo u uskom krugu akademske historiografije već u mnogo širem društvenom okviru. To znači imati u vidu ne samo područje znanosti i obrazovanja nego i politike i društva, ali i svakodnevice, odnosno popularne kulture i umjetnosti (osobito književnosti, stripa i filma). Akademska je historiografija ta šira područja oduvijek elitistički tretirala kao manje značajna, drugorazredna ili pak posve nevažna. Prekretnica u vezi toga dogodit će upravo s pojavom javne povijesti.

Gdje tražiti početke javne povijesti?

Počeci razmatranja mogućeg rada povjesničara izvan znanosti i obrazovanja javljaju se u Sjedinjenim Američkim Državama tijekom 1970-ih godina. Tad započinje i institucionalizacija javne povijesti na sveučilištima. Odnosi se to na pokretanje časopisa *Public Historian* 1978. godine u kojem se poticala upotreba povjesničarskih znanja i vještina izvan akademske historiografije i nastave povijesti. Namjera je bila pronaći i druga mjesta za stručni rad diplomiranih povjesničara. U tom trenutku računalo se na državnu upravu i privatne kompanije, medije i muzeje te savjetodavnu ulogu na onim mjestima na kojima bi poznavanje povijesti moglo pomoći u razumijevanju nekih suvremenih problema.

U međuvremenu su afirmirana i brojna druga mjesta za praktični rad povjesničara izvan akademske zajednice, ponajviše kao rezultat *digitalne revolucije*. Pritom se javna povijest neizbježno mijenjala kroz sad već pola stoljeća počevši od 1970-ih do danas. Promjene su se zbivale i na institucionalnom planu. O etabliranju i institucionalizaciji javne povijesti svjedoče mnogi specijalizirani zbornici, časopisi, udruženja i sveučilišni programi. Neprestano se objavljuje niz novih zbornika i knjiga o javnoj povijesti. Uz već spomenuti *Public Historian* (1978.), pokrenuti su časopisi *Public History Review* (1992.) i *International Public History* (2018.). Postoje dva vodeća međunarodna udruženja za javnu povijest: *National Council on Public History* iz 1980. i *International Federation for Public History* iz 2010. godine. Gotovo svakodnevno održavaju se kongresi, konferencije, znanstveni skupovi i tribine posvećene javnoj povijesti.

Vodeću ulogu u procesu institucionalizacije imale su Sjedinjene Američke Države, a zatim Australija, Kanada i Velika Britanija. Njih su kasnije pratile i druge europske države poput Njemačke, Italije, Francuske i Poljske. Danas specijalizirane studije javne povijesti imaju mnoga sveučilišta u spomenutim, kao i mnogim drugim zemljama gotovo po cijelom svijetu. Sve to svjedoči da javna povijest danas čini jedan od zaista globalnih trendova. Radi se neosporno o vrlo dinamičnom polju koje je i dalje u stalnom usponu.

Koja su otvorena pitanja javne povijesti?

Navedeni uspon javne povijesti praćen je nekim još uvijek otvorenim pitanjima. Prvenstveno se to odnosi na izbor naziva i njihovog definiranja. Istovremeno su prisutni nazivi javna povijest (*public history*), primijenjena povijest (*applied history*), popularna povijest (*popular history*). Iako se najviše upotrebljava naziv javna povijest, često se paralelno koriste i drugi spomenuti nazivi, neovisno o određenim razlikama u načinima na koje se to čini.

Otvoreno pitanje je i kako definirati javnu povijest jer postoji puno mogućih definicija kao i vrlo različitih pogleda na javnu povijest. Za jedne je javna povijest sveprisutna društvena praksa koja se odnosi na sve vrste upotrebe povijesti. Za druge je javna povijest nova subdisciplina povijesne znanosti zastupljena u gotovo svim pregledima novih trendova u suvremenoj historiografiji. U tom se slučaju javna povijest široko definira kao subdisciplina povijesne znanosti koja se bavi poviješću kao društvenim fenomenom i analizira različite oblike prisutnosti povijesti u javnoj sferi. Pritom pokušava odgovoriti na pitanje zašto mnoge ljude zanima povijest i zašto im je važna.

Za razliku od niza drugih subdisciplina povijesne znanosti, javna povijest ne odnosi se samo na akademske povjesničare. U nju su, naime, uključeni i praktičari javne povijesti i šira publika, odnosno javnost. Zbog toga javna povijest u svom nazivu i ima riječ *javna*. Pritom publika nije pasivni promatrač već aktivni sudionik u radu na povijesti. Iz tog razloga javna povijest pokazuje velik interes za publiku i javnost te njezine reakcije i komentare. Treba imati u vidu da dio publike i javnosti čine i mnogi koji su osobno svjedočili suvremenoj povijesti. Bliža ili dalja prošlost u tom je smislu često važan dio našeg osobnog iskustva ili obiteljske povijesti. To je samo još jedna potvrda da je povijest živa i da se nalazi svuda oko nas.

Iako je javna povijest postala jedna od subdisciplina povijesne znanosti i već je akademski etablirana i institucionalizirana, moguće je i dalje gledati na akademsku historiografiju i javnu povijest kao na dva zasebna područja. Štoviše, dio akademske historiografije kritički inzistira na razlikovanju između akademske historiografije i javne povijesti jer potonju drži manje vrijednom ili čak određenom opasnošću. No treba reći da je i akademska historiografija u neku ruku dio javne povijesti. Naime, i ona djeluje u okviru šire javnosti, državno je financirana i većinom snažno povezana s javnom ulogom čuvanja nacionalnog identiteta i pripadajućim društveno-političkim očekivanjima. Stoga se izvan akademske historiografije određuje je li nam povijest važna ili ne te u čemu je društveno-politička relevantnost pojedinih povijesnih tema i kakav je njihov status u javnom diskursu. Sve to nužno utječe na akademsku historiografiju i ima političke, društvene i ekonomske posljedice po znanost i obrazovanje. Na taj su način akademska historiografija i javna povijest, odnosno historiografija i javnost međusobno ipak neraskidivo povezane.

Usponom javne povijesti postavilo se isto tako pitanje njezine povezanosti s drugim područjima kao što su politike povijesti i kultura sjećanja. U svakom slučaju, afirmiranje javne povijesti dio je šireg konteksta u kojem se etablirala i problematika sjećanja i pamćenja. To je praćeno pojavom doba svjedočenja i usponom usmene povijesti 1980-

ih i 1990-ih, osobito na primjeru bavljenja holokaustom. Zbog toga se javna povijest promatra povezano s kulturom sjećanja, politikama povijesti i sličnim fenomenima koji tematiziraju povijest. Često se javnu povijest shvaća kao krovni pojam za više međusobno povezanih područja. Pozivajući se na najšire moguće shvaćanje prisutnosti povijesti u javnoj sferi, javna povijest pokazuje interes i za fenomene tradicionalno označavane terminima povijesna svijest i povijesna kultura.

Stoga javnu povijest zanimaju istraživanja političke upotrebe povijesti, državnih politika povijesti, društvenih prijevora oko nastave povijesti i kurikulumu, spomenika i spomen-obilježja, obljetnica i komemoracija. Osim toga, zanimaju je i istraživanja dokumentarnih i igranih filmova, romana i izložbi koji tematiziraju povijest kao i korištenje povijesti u turizmu i manifestacijama oživljene povijesti. Jednom riječju, svega onoga u vezi povijesti što je popularno u javnosti i što dolazi do širokog kruga publike i izaziva njihove reakcije. Na osnovu toga moguće je analizirati interes značajnog dijela ljudi za povijest.

Sve to svjedoči o našoj posvemašnjoj okruženosti povijesti u političkoj, društvenoj, kulturnoj i ekonomskoj sferi. Povijest je nerijetko politički i ideološki iznimno važna jer je vezana uz pojedinačni i kolektivni (nacionalni) identitet. Mnoge osjetljive i kontroverzne povijesne teme duboko određuju pojedina društva i dio su kontinuiranih političkih upotreba i zloupotreba. Sve to povijesti i povjesničarima osigurava važno mjesto u javnosti. Osim na političkoj i društvenoj razini, interes za povijest vidimo i na kulturnoj i ekonomskoj razini. Zbog toga su filmovi i videoigre povijesne tematike, povijesni festivali i turističke prakse temeljene na povijesnoj baštini često vrlo popularni i posjećeni te financijski isplativi. Pritom je u nekim zemljama veći naglasak na komercijalnoj komponenti odnosa prema povijesti, dok je u drugim državama povijest snažno političko pitanje, a negdje su istodobno prisutna oba navedena aspekta. Sve te razine povezuje praktična, odnosno primijenjena dimenzija odnosa prema povijesti na čemu je poseban naglasak javne povijesti.

Kako se povijest primjenjuje u praksi?

Primjetno je kako javna povijest uključuje i primijenjeni, odnosno praktični aspekt. Štoviše, mnogi smatraju da je praksa jedan od nosivih elemenata javne povijesti, čemu pridonosi i naglašeno vođenje računa o publici i javnosti. To znači imati u vidu gdje sve i kako povjesničari mogu primjenjivati povijest izvan znanosti i obrazovanja. Osim toga, sveučilišni programi sve više uključuju praktični rad kako bi se studentima već tijekom samog studija povijesti omogućilo stjecanje praktičnih znanja i vještina. Riječ je o kompetencijama koje nisu samo znanstveno-istraživačke i nastavno-predavačke, nego se odnose i na mnoge druge oblike primjene povijesti u javnosti.

Tako osmišljena praksa tijekom studija povijesti već je duže vrijeme sastavnica studijskih programa *public history* na brojnim stranim sveučilištima. Njezin je cilj informiranje studenata o tome što znači primjenjivati povijest, osobito stručna znanja iz povijesti, u nizu raznih područja: znanost, obrazovanje, arhivi, muzeji, spomen-područja, nevladine organizacije, izdavaštvo, poduzetništvo, novinarstvo, kultura, politika, diplomacija. Namjera je, dakle, prikazati gdje sve budući povjesničari mogu raditi s poviješću kao svojom strukom. Osim informiranja fokus je na samoj praksi koja predviđa praktični rad (stručnu praksu) studenata u nekom od spomenutih područja. To zasigurno pomaže kako bi se upoznali svi izazovi rada u određenim profesijama i dobilo iskustva konkretnog praktičnog rada kao dodatne prednosti po završetku studija. Osim stručne prakse često se u sklopu nekog kolegija ili studijskog programa odvija i timski projektni rad studenata povijesti na izabrane teme.

Bilo bi važno kad bi navedeni naglasak na stručnu praksu i praktični rad, odnosno primijenjenu povijest i povijest u praksi bio još zastupljeniji na studijima povijesti u Hrvatskoj, o čemu se još uvijek nedovoljno ili gotovo uopće ne govori u našoj akademskoj historiografiji. Pritom dakako povijesnu praksu treba pratiti teorija, točnije teorijska refleksija praktičnog rada. S praktičnom primjenom povijesti u javnosti napose je povezana digitalna povijest (*digital history*). Digitalna povijest također je već vrlo afirmirano polje povijesne znanosti, odnosno digitalne humanistike, s brojnom specijalističkom literaturom, konferencijama i sveučilišnim kolegijima. Zbog svega toga digitalna povijest zaslužuje poseban članak. Ovdje treba tek ukratko spomenuti povezivanje digitalne i javne povijesti u novi pristup koji se naziva digitalna javna povijest. I o tom se području objavljuju zasebni radovi i zbornici.

Svima nam je dobro poznato koliko je mnogo povijest prisutna u medijima, osobito u digitalnim medijima. Članci o povijesnim kontroverzama ulaze u najviše komentirane članke na internetskim portalima. Osim toga, digitalna revolucija promijenila je načine komuniciranja znanstvenih, stručnih, obrazovnih i popularnih povijesnih sadržaja. To uključuje postojanje iznimno brojnih tematskih *web*-stranica i blogova, virtualnih muzeja i digitalnih arhiva kao i intenzivnu komunikaciju s publikom i javnosti preko društvenih mreža koje su postale jedan od središnjih medija za prezentiranje i komuniciranje povijesnih tema. Očito je da mnoge ljude zanimaju povijesni sadržaji predstavljeni u digitalnom obliku. Zbog toga brojni zanimljivi digitalni projekti imaju veliku *online* posjećenost.

Uz digitalni prostor za javnu povijest od osobitog je interesa i fizički prostor muzeja kao mjesta izravnog susreta kustosa, povjesničara i drugih stručnjaka te lokalne zajednice i šire javnosti. S tim u vezi javna povijest naglašava participativnu ulogu muzeja i važnost koju imaju za lokalnu zajednicu. U rad mnogih muzeja u svijetu lokalna zajednica uključena je na različite načine, primjerice volonterskom suradnjom prilikom vođenja muzejom. Na temelju takve otvorenosti lokalnoj zajednici, javnosti i građanima te u suradnji s javnim povjesničarima muzeji su pretvarani u mjesta u kojima se organizira dijalog između suprotstavljenih povijesnih perspektiva u podijeljenim društvima. To je društvena uloga koju kod nas muzeji još uvijek nemaju te još jedan način na koji javna povijest može doprinijeti domaćim muzejima.

Naročitu korist od javne povijesti mogu imati, dakako, školstvo i obrazovanje u cjelini. S obzirom na to da svi učenici u školi imaju predmet Povijest, radi se o potencijalno vrlo širokoj publici. Svjesni smo, naravno, da učenicima glavni prenositelji znanja o povijesti, osobito onoj osjetljivoj i kontroverznoj, nisu nastavnici ili udžbenici Povijesti, već većinom članovi njihove obitelji ili neke druge osobe. Svjesni smo i da mnoge učenike Povijest – zbog načina na koji se pretežno obrađuje – ne zanima ili im nije dovoljno privlačna. Međutim i učenici i nastavnici Povijesti uglavnom su otvoreni za suvremeno prilagođene i multimedijalno prezentirane povijesne sadržaje. Upravo je to ono što bi nastavi Povijesti mogla doprinijeti javna povijest i dakako s njome povezana digitalna povijest.

Akadska historiografija, nastava Povijesti, muzeji i digitalna povijest samo su neka od područja koja bi mogla profitirati od javne povijesti. Napose zbog njezina uzimanja u obzir publike i javnosti kao i zbog pretpostavke da mnoge ljude zanima kvalitetno i poticajno prezentirana povijest. Spomenuto uključivanje stručne javnosti i šire publike u participativnoj i obostrano uvažavajućoj formi dio je procesa demokratizacije povijesti. O tome, međutim, postoje podijeljena mišljenja. Jedni, naime, na taj proces gledaju pozitivno, a drugi negativno.

O čemu se polemiziralo o javnoj povijesti?

Promoviranje javne povijesti uvijek je bilo praćeno polemikama, koje se i dalje javljaju, posebice tamo gdje se javna povijest uvodi po prvi put. Pritom se polemiziralo o tome treba li na javnu povijest gledati pozitivno ili negativno. Isto vrijedi i za spomenutu sveprisutnost povijesti u javnoj sferi. Je li riječ o pozitivnom nužnom osuvremenjivanju prezentacije povijesti ili negativnom pojednostavljivanju, iskrivljavanju i zloupotrebi povijesti? Dio profesionalnih povjesničara smatra da se poticanjem javne povijesti slabi pozicija akademske historiografije.

Jasno je da postoje razlike između profesionalne historiografije i šire zastupljenosti povijesti u javnoj sferi. Dakako da postoje pojednostavljivanja, iskrivljavanja i zloupotrebe povijesti u javnosti i da akademska historiografija treba upozoravati na takve slučajeve i govoriti što je istina. Treba, međutim, biti svjestan da ni sami profesionalni povjesničari ni akademska historiografija nisu uvijek oslobođeni pojednostavljivanja, iskrivljavanja i zloupotrebe povijesti. Naravno da akademski povjesničari trebaju braniti važnost profesionalne historiografije. No upotrebe i zloupotrebe povijesti odvijaju se svuda oko nas. Umjesto držanja po strani, bolje je aktivnije se uključiti u promišljanje kako što učinkovitije odgovoriti na sve to. Pritom bi nas u cjelini ipak trebao radovati interes za povijest koji je prisutan na raznim područjima i u principu osigurava dodatnu važnost povjesničarima i nastavnicima Povijesti.

Vrijedi stoga voditi računa o načinima na koje osuvremeniti i modernizirati prezentacije povijesnih tema široj publici i pokušavati utjecati na javnost te time nastojati ostvariti konkretan učinak na društvo. U tome svakako pomaže javna povijest zbog svoje

usmjerenosti prema javnosti i tome da se široj publici govori na način koji joj je prilagođen, ujedno zadržavajući stručnu razinu. Zato je važno da se u javnu povijest uključe profesionalni povjesničari i nastavnici Povijesti koji se mogu pobrinuti da prezentacije povijesnih sadržaja široj publici budu što stručnije. Upravo je javna povijest okvir koji povjesničarima i nastavnicima Povijesti nudi mogućnosti za usklađivanje interesa i struke i šire javnosti. Za one koji promoviraju javnu povijest sve navedeno više je izazov i prilika, a manje problem i nedostatak.

U tom smislu javna povijest potencijalno je mjesto za komunikaciju i dijalog između historiografije, nastave povijesti i javnosti. Takva komunikacija i suradnja uvijek je, naravno, izazov jer je potrebno dobro poznavati specifičnosti svih uključenih strana. Tako, primjerice, govoriti o povijesti na filmu, u romanu ili stripu znači poznavati posebnosti tih i drugih medija i žanrova. Osim toga važno je i pokazati se spremnim za mijenjanje i prilagođavanje. Koliko god akademska historiografija i nastava Povijesti pokazuju s jedne strane često neuzimanje u obzir promjena koje se događaju, toliko su s druge strane u njima prisutni i primjeri uspješnog mijenjanja i prilagođavanja novim izazovima.

Koja je budućnost javne povijesti?

Javna povijest i dalje se vrlo dinamično razvija diljem svijeta. Sve se više povjesničara i nastavnika Povijesti uključuje u upoznavanje s javnom poviješću i bavljenje njome. Primjetna je stoga i postupna institucionalizacija javne povijesti na hrvatskim sveučilištima. To se odnosi na kolegije o javnoj povijesti i povijesti u javnom prostoru na sveučilištima u Zagrebu, Rijeci i Koprivnici. U tom smislu javna povijest nesumnjivo ima budućnost u hrvatskoj historiografiji i nastavi Povijesti jer postoji interes među studentima, učenicima i značajnom dijelu povjesničara. Interes studenata mogu i osobno potvrditi dugogodišnjim izvođenjem kolegija Javna povijest na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu koji je pokrenut 2016. godine. Treba spomenuti i niz radova studenata u studentskim časopisima i na portalima kao i diplomskih radova koji se izravno referiraju na javnu povijest. Zbog svega se navedenog naziv javna povijest uspješno udomaćio u hrvatskoj historiografiji.

Vidljivo je da studenti pozitivno reagiraju na kolegij Javna povijest jer za njih predstavlja nešto novo i drugačije od uobičajenog programa studija povijesti. Riječ je o nečem što je studentima vrlo blisko – posebno digitalna povijest i popularna povijest – i što već i sami dosta prate. Zbog toga angažirano sudjeluju u praktičnim oblicima rada i osmišljavanju vlastitih projekata kao dijelu praktičnog rada na kolegiju provedenom u zadnje dvije godine. Neki među studentima vide javnu povijest i kao priliku za razvijanje svojih projektnih interesa i nakon studija povijesti, odnosno kao potencijalno mjesto profesionalnog rada.

Kao dio projektnog rada studenti su osmišljavali nove ili predlagali unapređivanje postojećih manifestacija oživljene povijesti, povijesnih turističkih tura, lokalno-povijesnih spomen-šetnji (s pratećim QR kodovima), internetskih stranica i digitalnih platformi o raznim povijesnim temama. Razmatrali su i brojne mogućnosti primjene javne povijesti u nastavi Povijesti, primjerice oblikovanjem tematskih Escape Room igara ili već spomenutih spomen-šetnji.

Tako su u sklopu projektnog timskog rada na kolegiju studenti u suradnji s nevladinom organizacijom Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću na Festivalu povijesti – Kliofest u Zagrebu 2022. godine priredili izložbu Raseljena sjećanja: o iseljavanju talijanskog stanovništva tijekom i nakon II. svjetskog rata radeći na multimedijalnom prezentiranju usmenih sjećanja povijesnih svjedoka. Isto tako, obranjen je 2023. godine diplomski rad Primjena povijesti svakodnevice u javnoj povijesti – formiranje digitalne baze sjećanja koji je oblikovao digitalnu platformu za inovativno prikupljanje sjećanja na povijest svakodnevnog života, koja je zatim zaživjela na portalu Povcast.hr. To su sve načini na koje se praktičnim radom povezuje akademska zajednica, stručna javnost i šira publika.

Jedno od pitanja koje se može postaviti je *Što dalje nakon spomenute početne institucionalizacije i pokazanog interesa za javnu povijest?*. Treba li možda razmišljati o pokretanju diplomskog studija javne, primijenjene, popularne i digitalne povijesti koji bi se time razlikovao od tolikih drugih diplomskih studija povijesti u Hrvatskoj? Budući da postoji značajan broj povjesničara, nastavnika Povijesti, studenata i učenika zainteresiranih za daljnje razvijanje i primjenu javne povijesti, vrijedilo bi pokušati pokrenuti takav diplom-

ski studij. S obzirom na to da učenici i studenti sve više razmišljaju o tome gdje će moći raditi nakon diplomiranja, ostvarivanje širih kompetencija i stručne prakse nešto je što studentima može samo koristiti. Neovisno o pitanju razvijanja studijskih programa u smjeru javne povijesti bilo bi važno u postojeće sveučilišne kolegije uključiti što širi praktični i timski projektni rad koji se ne odnosi – kao dosad – samo na istraživačku praksu u arhivima ili nastavnu praksu u školama.

Mnogi međunarodni primjeri pokazuju kako su se brojna sveučilišta i škole u izvodenju nastave Povijesti već duže vrijeme snažno otvorila prema javnoj povijesti i s njima povezanom primijenjenom, popularnom i digitalnom povijesti. Time se sve više usmjeravaju prema povijesti u praksi, odnosno praktičnom radu namijenjenom široj publici i javnosti. To znači uzimati u obzir spomenutu široku zastupljenost povijesti u javnoj sferi: od politike i društva, medija i javnosti, preko umjetničkih i digitalnih svjetova do muzeja, manifestacija oživljene povijesti i turizma. Povijest je očito prisutna svuda oko nas, s obzirom na to da ju se tematizira i upotrebljava u brojnim područjima kao i da zanima značajan broj ljudi.

Očito je da javna povijest može jako puno toga – i praktično i teorijski – ponuditi akademskim povjesničarima i nastavnicima Povijesti. Odnosi se to, primjerice, na razmatranje kako na što stručniji način učiniti prezentiranje povijesnih tema dostupnim što široj publici i javnosti te ući u međusobnu komunikaciju i dijalog s njima. Osim akademske historiografije u tome je posebno velika uloga nastave Povijesti u školama. Naime, nastavnici Povijesti radom s učenicima i komunikacijom s njihovim obiteljima i lokalnom zajednicom mogu potencijalno doprijeti do zaista široke publike i zainteresirati ju moderniziranim i osuvremenjenim prezentacijama povijesnih tema. Zbog toga u javnoj povijesti leži velika prilika kako za povjesničare tako i za nastavnike Povijesti.

Literatura

- Antolović, M. i Šimunović-Bešlin, B. (2019) Public History – istorijska praksa, alternativni pokret, naučna disciplina?, *Istorija 20. veka*, br. 1, str. 9-36.
- Ashton, P. and Trapeznik, A., eds. (2019) *What Is Public History Globally?: Working with the Past in the Present*, London: Bloomsbury Academic.
- Cauvin, T. (2016) *Public History: A Textbook of Practice*, New York: Routledge.
- Dean, D. M., ed. (2018) *A Companion to Public History*, Hoboken, NJ: Wiley Blackwell.
- De Groot, J. (2009) *Consuming History: Historians and Heritage in Contemporary Popular Culture*, London: Routledge.
- Demantowsky, M., ed. (2018) *Public History and School: International Perspectives*, Berlin and Boston: De Gruyter.
- Gardner, J. B. and Hamilton, P., eds. (2017) *The Oxford Handbook of Public History*, Oxford: Oxford University Press.
- Hinz, F. und Körber, A., Hg. (2020) *Geschichtskultur – Public History – Angewandte Geschichte*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Jordanova, L. (2000) *History in Practice*, London: Arnold.
- Kean, H. and Martin P., eds. (2013) *The Public History Reader*, London: Routledge.
- Kušter, T. (2021) The Public of a Public History Website—Notes from the Field, in: *Public in Public History*, Wojdon, J. and Wiśniewska, D., eds. (2021), New York: Routledge, pp. 214-228
- Lücke, M. und Zündorf, I. (2018) *Einführung in die Public History*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Manojlović-Pintar, O. (2018) On Public/Applied History, *Tokovi istorije*, br. 3, str. 171-192.
- Nießer, J. und Tomann, J., Hg. (2014) *Angewandte Geschichte: Neue Perspektiven auf Geschichte in der Öffentlichkeit*, Paderborn: Schöningh.
- Noiret, S., Tebeau, M. and Zaagsma, G., eds. (2022) *Handbook of Digital Public History*, Berlin and Boston: De Gruyter.
- Sayer, F. (2015) *Public History: A Practical Guide*, London: Bloomsbury.
- Škodrić, Lj. i Petrović, V. (2020) Digitalna istorija: geneza, oblici i perspektive, *Istorija 20. veka*, br. 2, str. 9-38.
- Wojdon, J. and Wiśniewska, D., eds. (2021) *Public in Public History*, New York: Routledge.

Prijedlog za citiranje (APA stil):

Janković, B. (2023). Što je javna povijest?. *Poučavanje povijesti*, II(2), 26–31.